

Täysistunto

Tiistai 4.5.2021 klo 13.59—19.04

11. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi vaalilain 9 ja 46 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 60/2021 vp
Valiokunnan mietintö PeVM 9/2021 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 11. asia. Käsittelyn pohjana on perustuslakivaliokunnan mietintö PeVM 9/2021 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä. — Keskustelu alkaa, edustaja Kiuru.

Keskustelu

17.12 **Pauli Kiuru kok:** Arvoisa rouva puhemies! Perustuslakivaliokunnan lausunto on myönteellinen. Esitystä pidetään tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena, niin kuin hieman voisi etukäteen arvellakin.

Ensinnäkin tämä lakiesitys vaalien osalta on tärkeä. Demokratia, sananvapaus, kansalaisvaikuttaminen ovat aina tärkeitä asioita, ja niiden edistäminen myös poikkeuksellisena aikana on tärkeää, tai on erityisen tärkeätä poikkeuksellisena aikana. Esitys on väliaikainen, mutta näitä kokemuksia tästä voidaan käyttää ja on tarkoitus käyttää, kun jatkossa oikeusministeriössä mietitään varusmiesten mahdollisuuksia äänestää.

Aikataulusta: Tämä on nopealla aikataululla tehty, kohteena on noin 20 kuntaa, joihin tämä vaikuttaa, ja kunnilta on saatu lausuntoja. Osa kunnista on esittänyt, että tämä ei olisi velvoittava, ainoastaan mahdollistava järjestely, niin että varusmiehet pääsevät tällä tavalla äänestämään, mutta itse näkisin kyllä toisin, niin, että olisi hieman ongelmallista, jos eri varuskunnissa eri kunnissa olisi erilaiset järjestelyt, ja ei se tässä laissa niin menekään, vaan kaikilla on sama laki ja samat oikeudet ja mahdollisuudet.

Siihen, että varusmiehet pääsevät äänestämään: Nuorten ihmisten on tärkeää oppia äänestämään. Toinen vaihtoehto on se, että ei pääse äänestämään, ei opi äänestämään, ja siitä jää sitten pysyvä käyttäytymismalli. Tämän lakiesityksen suhteen hallitus ansaitsee kyllä kiitoksen. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kinnunen.

17.14 **Mikko Kinnunen kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Sain hiljattain viestin äidiltä, joka oli keskustellut poikansa kanssa äänestämisestä. He kokivat sen tärkeäksi perusoikeudeksi. Äiti kirjoitti näin: ”Esikoisemme on tällä hetkellä suorittamassa varusmiespalvelustaan, ja olemme hänen kanssaan huolissamme, järjestyykö hänelle äänestysmahdollisuus, jos sattuu olemaan kiinni sekä varsinaisena että ennakkoäänestyksen päivänä.” Tämä laki-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 50/2021 vp

esitys on suora vastaus tähän äidin ja pojan toiveeseen. On hienoa, että nuoret haluavat käyttää äänioikeuttaan ja kokevat sen tärkeäksi.

Perustuslain mukaan julkisen vallan tehtävänä on edistää yksilön mahdollisuuksia osallistua yhteiskunnalliseen toimintaan ja vaikuttaa häntä itseään koskevaan päätöksentekoon. Vaalilakia muutetaan nyt niin, että kuntavaaleissa toimitetaan laitosäänestys Puolustusvoimien varusmieskoulutusta antavien joukko-osastojen varuskunnissa ja Rajavartiolaitoksen varusmieskoulutusta antavissa yksiköissä.

Tämä lakimuutos turvaa varusmiesten äänestysmahdollisuudet terveysturvallisella tavalla korona-ajan poikkeavien järjestelyjen aikana. Esitys koskee noin 15 000:ta varusmiespalvelusta suorittavaa äänioikeutettua. Luvussa on mukana myös naisten vapaaehtoisista palvelusta suorittavien osuus. Heitä on noin 700.

Esitys on kokonaisuudessaan tarpeellinen ja tarkoituksenmukainen. Perustuslain mukaan jokaisella Suomen kansalaisella ja maassa vakinaisesti asuvalla ulkomaalaisella, joka on täyttänyt 18 vuotta, on oikeus äänestää kunnallisvaaleissa ja kunnallisissa kansanäänestyksissä sen mukaan kuin lailla säädetään.

Perustuslakivaliokunta piti lakiesityksen tavoitetta hyväksyttävänä. Pidimme valiokunnassa tärkeänä sitä, että kuntavaalit järjestetään turvallisesti ja että kaikki äänioikeutetut voivat käyttää äänioikeuttaan. Varusmiespalvelusta suorittavat ovat palvelusta tehdessään erityisessä asemassa. Ketään ei kuitenkaan voi kätkeä käyttämään äänioikeuttaan.

Lakimuutos ei ole ongelmallinen myöskään suhteessa kansainvälisiin velvoitteisiin. Perustuslakivaliokunta kehotti aikaisemmin valtioneuvostoa selvittämään esimerkiksi Venetsian toimikunnan viime toukokuussa antaman raportin erityistoimenpiteiden soveltuvuutta Suomen kuntavaalien järjestämiseen. Esitys sopii yhteen Venetsian toimikunnan raportin periaatteisiin demokratiasta, ihmisoikeuksista ja oikeusvaltiosta. Perustuslakivaliokunta esittääkin, että hallituksen esitykseen sisältyvä lakiehdotus hyväksytään muuttumattomana.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 60/2021 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällyksen mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.